

DANICA.

CERKVEN ČASOPIS ZA SLOVENSKE POKRAJINE.

V novoletni noči.

Po kaj nocoj v prostorne hrame
sinovi zemski trumoma hite,
po kaj nocoj v skupinah gostih
na pragih šumnih se vrste?

V dvorani na mrtvaškem odru
preteklo leto glej leži;
ob odru za zamrlim ranjnim
nebroj pa lučic mu gori.

Končana mu je žaloigra,
končani tudi burki vsi;
nič več po vzorih bajnolepih
srce mu mrtvo ne teži.

In tiho sklonjeni cvetovi
krog njega odra se solze;
došle pa množice zemljanov
ob odru ti molče slone.

Pogledat vmirajoče lice
prišli s silvestrovim so dnem;
ter vzeti slovo od starca-leta,
in pet mu vdani requiem.

* * *

A glej med družbo teh pogrebcev
Nastopno tudi priskaklja;
po vgibajočih zre obrazih,
a v oku mu skrivnost igra.

Kot zarje jutranje lepota,
kot večne luči sveti žar
razlita je nad njim krasota
gori oči iskrenih par.

Radost in sreča rajska
v obeh očesih se igra;
a leta novega bodočnost
v solzah mu dveh zatrepeta.

Morda da solza ta-le prva
ti milo porodi sladkost,
morda brez ur to leto temnih
zasije tvoja ti mladost.

Morda poroma njega solza,
do zlatih ciljev pod nebo,
morda od tod se vrne zopet
da zlije slast na vso zemljo.

Morda bo solza ta-le druga
rodila kupo ti solza,
morda bo kupi tej površno
prilito morje še gorja.

Morda bo treba zapustiti
najdražje bisere srca,
morda celo se ti ločiti
iz te doline bo želja.

Nocoj to noč v šumečih družbah
sinovi Evini sede;
V prigrnjeno ti zro prihodnost
sede in pa trdo molče.

* * *

A spas se zabliski tam v križu,
ki kaže pot nam do neba;
le v križu vir kali ti sreče —
pri Bogu našem vrh zvezd.

Kapelan Fr. Pavšič.

Sveti trije kralji.

In so mu darovali zlata,
kadila in mire. (Mat. 2.)

Ne v sijajni palači, kjer se porajajo kraljevi otroci — ne na bogatem dvoru, kjer zlatom in baržunom kitijo prvo bivališče novorojencu — ne v prikupnem krogu imovite mestne rodbine, kjer v prirojeni si ljubavi podpirajo družega drug in eden skrbi za vse ter za enega vsi; na nobenem takih imenitnih mest se ni rodil Krist, Odrešenik sveta.

V hlevu zunaj Betlehema rojen si je uborne jaslice izbral prvo posteljico: nedolžna živinčeta v družbo in prve obiskovalce pa revne pastirce z betlehemskih livad.

In sem do teh jaslic je dovédla čudodudna in nepričakovana zvezda sv. 3 kralje.

Vkloniti se želé novorojenemu detetu in darovati mu zlata, kadila in mire. Zlato naj bi pomenilo njegovo zemsko veličastvo; kadilo njega Boga; mira pa to njegovo prihodnost, da božje dete odrastlo umrje za nas: za odrešenje vesoljnega sveta. Mira se je namreč rabila pri starih narodih, kadar so mazili trupla umrlim.

Prevzeti svetega zavzetja se v prah vklonejo ti 3 odlični tujci pred novorojenim Izveličarjem sveta molit ga in ga častit.

Ta dva čuta: božje dete molit in častit naj nas vnemata ob naslednjem nje-mu posvečenem premišljevanju.

Groznimi znamenji se je bližal kedaj Gospod Bog izraelskemu narodu oznanujoč mu svojih deseterih zapovedi s sinajske gore. — Ljudstvo se je treslo in je Mozes prosilo: naj on govori z Bogom; samo si z njim govoriti niti upalo ni, ker sicer bi umrlo. (Po II. Moz. 20. pogl.)

Danes, dragi, je tudi pred nami tu v jaslicah nebeški Bog. A niso pa spremljevalci njegovega prihoda na svet gromovi in treski s Sinaja. V najljubši podobi, kar nam jih je danih v stvarstvu: v detečji podobi leži tu pred nami; v obraz se nam smehljajoče človeško dete je ta Bog. Revno dete, na najrevnejšem kraju, na najubožnejši posteljici; vender pa ob enem — Bog v

svojem veličastvu. Ni li to, dragi, strmenja vredna zgodba, ki je po božjem vkrepu za vselej osrečila svet?

Če je v starem zakonu kedaj hotel Bog izkazovati svojo moč in svoje veličanstvo v gromu in v tresku — vidimo pa v novem zakonu, s kako dobroto da prihaja do nas; v kaki milobi; kakim ljubomirnim načinom.

Sloviti francoski pridigar Bosuet o tem božjem detetu v jaslicah tako-le propoveda: „Kakor se veliki in učeni govornik — da bi bil ljudstvu razumljiv — potruja biti poljuden v svojem jeziku in kakor imenitni velikaš popušča svoje sijajno spremstvo, če z ljudstvom želi občevati — tako se je nestvarjena modrost ponižala doli med nas, sprejela je telo in postala bila človeško dete. V svoji vsemogočnosti se je iznebil Bog tega veličastva in svojega nebeškega leska, da bi v brezdanji ponižnosti bil nam vsem enak. Če pa Bog v svojem veličastvu postane reven, hoče toliko bogateji biti v svojem usmiljenju.“ Tako Bosuet.

Dragi! Bog bi bil pač lahko stopil med nas kakor odrasčen zemljan — če je že priti hotel med ubogi človeški rod. A izbral si je nezmožno deteško podobo: saj nam gre človeškega deteta prikazen še prav posebno do srca. Detečja šibkoba; otroška milina in tista nedolžnost, ki mu tako neizkaljeno sije iz očesic — jasnih, kakor je čisti vir vodá: vse to nam strastno močjo priljublja malenička v zibeli — in tu v božičnih jaslicah dete: prav pravega Boga iz nebes.

Ne, da bi se stresali pred njim, kakor so se morali v starem veku pred resnobnim postavodajalcem na sinajski gori, ki je govoril tam v blisku in v gromu — ne da bi se tu stresali, nego da bi je srčno vzljubili ob tem njegovem prihodu do nas: to hoče to nebeško dete.

Zato tudi prorok Izaija gledajoč v daljno prihodnost in oslikujoč nam našega Odrešenika pripoveduje sicer o čudežnem; o svetovalcu; o močnem; o očetu prihodnjih časov; o kralju miru; o — Bogu; a pred vsem pa nam ga riše z ljubko besedo: „Dete nam je rojeno; sin nam je dan in gospostvo bo na njega rami.“ (9, 6.)

* * *

To nebeško dete, dragi, hitimo sosebnost
še pričujoči božični čas molit in častit —
pred jaslice molit in častit to dete, čegar
šibko udovje skrbno varuje najčistejša vseh
mater — tolažimo se — tudi naša mati.

Do teh sv. jaslic naj puhti ta naša mo-
litev: da bodi to vsegamočno dete vsak
čas luč v našem življenju in luč tudi v naši
smrtni uri. Amen.

I. nedelja po Sv. treh kraljih.

In Jezus je rasel v modrosti
in starosti in milosti pri Bogu
in pri ljudeh.

(Luk. 2.)

Kako veselje vzbuja slednja rast iz
zemlje vun v pomladnem času. Prikaže se
nam na sem ter tje še pobeljenem holmu
teloh svojim priljubljenim obličjem pozdrav-
ljajoč nas kar naravnost vun iz svojega hlad-
nega ležišča, koje si je postlal bil v tale-
čem se snegu. Tajinstveno zvončki za-
zvene skozi božjo naravo čez hrib in čez
plan in marjetice svoje obraze odgrinjajo
solncu, ki jih je z blagodejnimi žarki pri-
klicalo na dan. In če nam iz mlade zemlje
izkali vun še vijolični cvet in ogrnjen v barvo
ponižnosti razširja čez ozelenelo livado svojo
vonjavo, naslikana vam je s temi cvetkami
prva pomlad po naših gričih in v dolu.

To torej, dragi, naravina mladost spo-
minjajoča one Odrešenikove mladosti, ki
nam jo današnji sv. evangelij slika pred oko
z nebeško besedo: „In Jezus je rasel v
modrosti in starosti in milosti pri Bogu in
pri ljudeh.“ (Luk. 2, 52.)

Vsem nam, sosebnost še mladini, naj
bodo te svetopisemske besede o 12-letnem
detetu Jezusu povod, da oprti na božjega
deteta izgled premislimo danes 1-vič: Česa
se mladina varuj in 2-gič: Kaj mla-
dina stori.

Ne le mladim, tudi starejim bodi bla-
godejno to premišljevanje.

1-vič: Česa naj se varuje mla-
dina.

Kedaj pa bom vesel, če sedaj ne bom
— tako se velikrat čuje iz mladinskih vrst?
Prav, mladi prijatelj in prijateljica, da se je
veselje vselilo pod vajino streho. A vese-
liti se pa navadita, koj zgodaj se navadita
tega po apostolovem navodilu: „Veselite se
vselej v Gospodu; še rečem, veselite se.“
(Filip. 4, 4.)

Ni ti torej treba veselemu ali veseli
poobešati glave. Na ravnost na višavo, na
ravnost gori proti božjemu solncu glej in
veseli se svojih mladih dni. V tem slučaju,
če se tako veseliš, bode pravilno ono tvoje
naziranje, ki je izustuješ v besedah: Kedaj
naj se pa veselim, če ne sedaj v mladosti?
— Saj te tudi sv. beseda sama okrepljuje
v takem veselju, če bereš v 2. listu sv. Pavla
do Korinčanov na veselje kliče besede:
„Zakaj veselega darovalca ljubi Bog.“ (9, 7.)

A ko bi tvoje veselje nameravalo po-
stati take smeri, da bi se ne skladalo z
Bogom in njegovo sv. postavo, potem tvoje
veselje ni več v Gospodu in ne pristuje
več tvojemu lepemu namenu in zvanju. Ta-
cega darovalca bi ne ljubil več Bog.

Mladenč in deklica, navadita se — kar
je na vaju — svoje življenje kar najzgodneje
vravnati tako, da vama gnus za vselej ostane,
kar modri Sirah (20, 8—26) ožigosa v na-
slednjih besedah: „Kedor ima veliko be-
sedi, rani svojo dušo . . . Razuzdan človek
ima velikrat srečo pri vsej svoji hudobiji:
toda njegov dobiček je izgubiček . . .
Siten človek je kakor prazen marenj . . .
Pregovor iz bedakovih ust se zametuje . . .
Grd madež je laž na človeku; a je vendar
v ustih razuzdanim.“

Tega po svetem modrecu grajanega se
varujta — tudi sence se varujta vsega, kar
vama pristovati ni v stanu; potem bode
vajina mladost prava blagost.

2-gič: Kaj naj mladina stori.

Mlad človek mora kojkoj v prvih letih
tako vravnati svoje življenje in vse svoje ve-
denje, da je ne le Bogu, nego tudi ljudem
ljuba prikazen: da ga vsakedo vselej po-
hvali in nikedo nikedar ne pograja. Vzroka
za tako mladinsko vedenje ne morem teht-
nejega navesti, nego je zapisan v besedah
današnjega evangelijskega odlomka, ki se

glase: „In Jezus je rasel v modrosti in starosti in milosti pri Bogu in pri ljudeh.“ Mladeniča Jezusa izgled — to nam je prvi vzrok.

Ni namreč vse enako, kaj ljudje sodijo o kom in kaj o njem govorijo. Napak nazor je v besedah: Naj pravijo ljudje o meni, kar jim ljubo. Temu ni tako. Svoj čas pogosto imenovan avstrijski državnik se je o telj ljudski tuji sodbi glede sebe izrazil tako-le: Nikoli nisem preveč dal na tuje menjenje o sebi; a nikoli tudi preziral nisem takega menjenja.

Zato se uči na vzoru vsake v nebesih in na zemlji hvaljene modrosti — ki je s starostjo šla eno pot — ta vekomni vzor „Jezus je rasel v modrosti in starosti.“ — Ne mislim pa one prisiljene modrikavosti, ki nam tako preseda na mladem človeku in nam tako neprijetnega dela mladega starca. Zopet naj odprem knjigo tekmeca Salomonove modrosti Jezusa, Sirahovega, (20, 5—29) ki o pravem modrem hrepenenju tako-le piše: „Nekateri molči, ker ne zna kaj pametnega govoriti; nekateri pa molči, ker ve, kedaj je pravi čas... Nekateri molči in je za modrega spoznan... Modri človek se dela ljubeznivega svojim govorjenjem, norcev prijetnost pa je izgubljena... Prikupi se modri svojim govorjenjem in razumni človek vsečuje mogočnim.“

To torej tisto premišljeno teženje za onim modrim postopanjem, ki nam prikupe vsako starost — torej tudi že mladost.

* * *

O, da bi se naša mladina vselej znala varovati vsacega koraka, ki jo v očeh pametnjakov le ponižuje in božjo sodbo kliče nad njo.

O, da bi naša mladina raje vsekehar hodila tisto pot, ki jej čast dela pred Bogom in pred ljudmi — s kojo najbolj počaščuje tudi sama sebe. Amen.

Katoliška cerkev v Ameriki.

(Kakošno spričevalo jej je dal pridigar metodist.)

V Ameriki je več nego 100 verskih ločin. Katoliška cerkev se ondi ponaša z 11 nadškofijami, 80 škofijami, 11.119 duhovniki, 1200 cerkvami in kapelami, 45.000 redovnicami z 10 vseučilišči, 32 semenišči, 191 deškimi kolegiji, 655 dekliškimi penzionati, z 4000 župnimi šolami, ki je obiskuje 800.000 do 900.000 šolskih otrok ter z 800 dobrodelnimi zavodi.

To njeno odločno, vse verske ločine daleko presegajoče stalo pripoznavajo tudi njeni nasprotniki.

Metodist pridigar Rev. S. Halsey je nekoč razmotrival o vprašanju Zakaj se širi katoliška cerkev? Povdarjal je te-le misli: Vsakedo, ki je brez predsodkov, mora pripoznati to dejstvo, da je katoliška cerkev že 1900 let velik vpliv imela na človeštvo in da ga še ima. Nobena dežela se ni mogla odtegniti temu vplivu. Narodi so čutili njene mogočne učinke, klanjali so se ji vladarji. Modrost zahteva, naj proučimo cerkev, ki se ponaša s tako izredno zgodovino. Prvi vzrok njenega vspela temelji na trdnem prepričanju, v katerem se ona smatra za pravo Kristovo cerkev. Čuti se poslanko do sveta, vkovanega v okove greha. Ona se trdno drži nauka nadnaravnega razodenja, ki je bilo dano svetu po razsvitljenih možeh v to svrhu, da bi se odkril način odrešenja in bi jasen postal uk, kako se ogniti strašnim nasledkom greha na tem in na onem svetu.

Katoliška cerkev dalje trdno veruje v božanstvo Kristovo, v zadolženje in zle posledke greha in v potrebo pravega notranjega kesa in vere kakor temeljnega pogoja odpuščanja.

Duše so v nevarnosti in treba jih je rešiti: tako kliče katoliška cerkev. Vsa njega božja služba, vse njene zapovedi, njeni oltarji, zakramenti; službena opravila duhovnikov, njeni sveti časi in prazniki, kakor tudi zvonki glas njenih zvonov: vse to nam glasno oznanjuje grešnost človeškega srca in potrebo odpuščanja. Cerkevna organizacija ji daje potrebno avtoriteto, da more svojemu ljudstvu pot pokazati v zadevah vere in pravosti.

Ona stoji trdna in spoštovanje veleča in bu-
deča povsodi. Ne vklanja se niti posamezniku,
niti mnogim. Redna božja služba se ne od-
pravlja, ko bi komu bilo tako ljubo. V sled
svoje vredenosti se zamore s posebno skrbjo
posvetiti vzgoji svojih otrok in sploh mladeži
ter si tem potem vzgoji vnetih zastopnikov
svojih nauk in odnošajev. Že v nežni mla-
dosti se globoko vkoreninijo taki otroci in
potrjuje se v veri. Katoliška cerkev giblje zi-
belko v vsaki katoliški hiši in ima tudi pra-
vico do tega. Od zibelki namreč do groba!
Mladino uči vere v obliki nazornega nauka
ter tako vzgojuje po očesu srce: srečo pa
navdihuje verska čutila, ki nikedar ne ginejo.

Daljni vzrok njenih uspehov je iskrena
vdanost njenega ljudstva do nje povsod in v
vsaki deželi: vdanost, ki jo je volja žrtvo-
vati. Njeni otroci so v cerkvi, so deli cerkve,
so cerkev sama ter ostanejo v nji, dokler jih
smrt ne loči od tega sveta.

V življenju in v smrti se zvesto držijo
svoje vere. Pa če tudi zaidejo kedaj, vračajo
se skoro vsi ter prosijo odpuščanja. Oni so
veri vdani v resnici. Nihče ne more biti ka-
toličan, da bi ne veroval, in da bi svoje vere
ne razodeval na kak način. Kedor bi hotel
sinu ali hčer katoliške cerkve odverniti od
vere, ta bi se trudil zaman. Treba je v
Ameriki iskati katoličana, ki bi
javno prereševal svojo cerkev, ki
bi godrnjal nad njenimi nauki ter
grdil dobro ime onih, ki strežejo
oltarju. Zato tudi zmagaujejo kato-
ličani v Ameriki. Katoličan biti —
to je Amerikanu odlika. Katoličani so
vestni glede bogoslužnih dolžnosti. Radi slabe
volje ne opušča katoličan Amerikan niti za-
kramentov, niti božje službe in prav ima.
Zvesto obiskuje cerkev leto in dan. V lepem
in slabem vremenu, v snegu in v deževju
najdejo katoličani pot do oltarja svojih pra-
dedov, do oltarjev sv. cerkve.

To so, častiti bralci, lepe besede, zlasti
ker prihajajo iz nasprotnikovih ust. Te be-
sede zamorejo vžgati goreče katoličane še za-
večjo gorečnost: mlačnim pa vtegnejo seči v
duše, ter je predramiti iz njihove mlačnosti.
Nam bi všeč bilo tako. Bodi nam Ame-
rika v uk in iz Amerike nam bod

učenik nasprotnik v veri — meto-
dist. Tudi Slovencem učenik meto-
dist? Slovencem, tem prvorojencem v kato-
licizmu! Da, da, dragi, tudi Sloven-
cem — nastalo je namreč pri nas
preveč bojevitosti zoper cerkev in
nastalo je pri nas preveč hinavstva.

Župnik Alojzij Kummer.

Iz sveta.

Proslava Brezmadežne v Rimu. Vsa slava
dne 8. grudnia se je osredotočila v cerkvi sv.
Petra, kjer je Kristov namestnik papež Pij X.
najslovesneje proslavil petdesetletnico razgla-
šenja Marijinega brezmadežnega spočetja za
versko resnico. Že nekaj dni poprej je pri-
hajalo v Rim na tisoče tujcev. Prihajali so
dan na dan zastopniki raznih narodov iz sta-
rega in novega sveta, da izkažejo čast tisti,
ki je kači glavo strla. Nič manj nego 50.000
vstopnic je bilo izdanih za cerkev sv. Petra,
in ko bi jih bilo še enkrat toliko, vse bi bile
razdane. Največja cerkev na svetu — sve-
tišče sv. Petra je bilo polno do zadnjega ko-
tička. Že od šestih zjutraj je čakalo na trgu
na tisoče ljudi in ko so krog 7¹/₂ odprli cer-
kev, napolnila se je mahoma. Po deveti uri
so jo morali zapreti, ker ni bilo nikjer nobe-
nega prostora več. Mnogi so žalostni ostali
zunaj. Največja cerkev na svetu je bila 8. dan
grudna premajhna.

Kakšna je bila njena notranjost? Oblekla
se je v svoj veličastni lišp. Ogromni stebri
so bili odeti z rdečim damastom, obrobjenim
z zlatimi resami; preko polovice cerkve je
bilo pokrite z rdečimi in zelenimi prepro-
gami. A vseh oči so bile obrnjene na veliki
altar, kjer je žarela v morju elektriških luči
prelepa slika Brezmadežne.

Slavnosti se je vdeležila najvišja gospoda.
Blizu velikega prestola v apsidi na desni
strani so bile tribune za viteze malteškega
reda. Njim na levi so sedeli razni principi ita-
lijanski in tuji; med njimi sta bila avstrijska
nadvojvodinja Elizabeta s soprogom princem
Lichtensteinom. Pred njimi so zavzeli sedeže
kardinali in poleg njih diplomati, zastopajoči
tuje vladarje pri sv. stolici. Diplomatom na-

sproti je bila pripravljena posebna tribuna za patrieije in plemstvo rimsko. Vsi prostori so zasedeni; danes ne manjka nikogar. V dveh velikanskih ladijah so namestili sedeže za 10.000 oseb. Tu je bila zbrata odlična gospoda rimska in tuja. Ostali del cerkve je napolnilo stoječe občinstvo. V cerkvi so bile tri lekarne z usmiljenimi sestrami in zdravniki za slučaj kake nesreče.

Papežev prestol je bil veličastno ozaljšan. Pred njim sta se dvigala dva ogromna zlata svečnika z 48. elektriškimi svetilkami. Veliki oltar je dičil dragoceni predstori (antependium) iz dobe Klementa XIII; na njem so podoba od suhega zlata. Ob oltarju je bilo vse pripravljeno za papeževo sv. mašo.

Papeževi orožniki so bili v svečani obleki. Dvorna straža je naredila špahir, kakor je cerkev dolga. Žvečarji v oklepih in z železnimi šlemi na glavi so čuvali ob vhodih.

Krog devetih je došel sv. oče v kapelo sv. zakramenta, kjer so ga pričakovali kardinali, patrijarhi, višji škofje in opati vsi v belih mitrah in poleg njih ogromno število komornikov in kapelanov papeževih, kanonikov sv. Petra idr. v svečani opravi. Tu se je sv. oče oblekel s pomočjo kardinalov dijakonov Macchija in Segne. Iz kapele je krenila nato slavnostna procesija. Sv. očeta so nosili na nosilnici. Ko se je velikanski izprevod, ki ga ni moč popisati, jel pomikati po cerkvi in se je prikazalo na nosilnici blago obličje Pija X., zganila se je množica in mahaje z robei, klobuki in z rokami pošiljala pozdrave sv. očetu — vzkliki so prepovedani — poglavar krščanstva pa je delil blagoslov na desno in na levo. Godba je zaskrnela papeževo himno. Sredi cerkve je obstal izprevod. Nosilnice so postavili na tla in sv. oče je odšel v korno kapelo, kjer je prelepa slika Breznadežne, ki jo je ovenčal še Pij IX. Ko je došel papež do velikega oltarja v tej kapeli, padel zastor s slike in zdajci se je prikazala kronana Gospa; krog glave ji je sijal venec dvanajstih zvezd od samih briljantov — dar vesoljnega katoliškega sveta prebdažen Gospo brez madeža spočeti. Ko se je prikazala Marijina slika, okronjena z zlato krono in ovenčana z dvanajstimi zvezdami, jela je vsa cerkev klicati — dasi je prepo-

vedano oglašati se — »Živela Marija, živele Marija!« (Viva Maria!) Pred Marijino podobo kleči na kolenih sv. oče in ponižno moli; z njim vred kleče vsi kardinali in nekaj stotin škofov, kleči na tisoče ljudstva; po veličastnem svetišču pa doni petje sikstinskih pevcev: *Tota pulchra es*. (Vsa lepa si). Čuvstvo, ki je ta hip prešinjalo navzočene, se ne da popisati. Na vseh očeh se je prikazala posledica tega čustva — solza. Nato se je dvignil sv. oče s spremstvom vred in s svežim, jasnim glasom zapel molitev na slavo nebeški Gospe.

Iz korne kapele je odšel potem izprevod v cerkev pred veliki oltar. Ondukaj je sprejel sv. oče od vseh kardinalov in škofov navadni izraz poslušnosti. Po časoslovnih molitvah na tretjo uro (tertia) se je začela sv. maša, ki jo je služil papež sam.

Papeževa sv. maša ima nekatere posebne obrede. Tako sta se n. pr. list in evangelje pela po latinsko in po grško; papež se je obhajal na svojem sedežu (diistorijni). O povzdigovanju so veličastno svirali trobei v kupoli sv. Petra. Zdelo se je, kakor da bi se oglašale angeljske trobente. Sv. mašo so peli sikstinski pevci pod voditeljstvom znanega skladatelja mons. Perosija. Petje je bilo ne navadno lepo. Sv. mašo je zaključila zahvalna pesem. Bil je svečan. Te Deum, ker se je vsa cerkev pevaje ustrezala. Iz tisoč in tisoč grl je kipela Gospodu zahvala, ker nam je dal doživeti znameniti slavnostni dan. Predno se je sv. oče v svečanem izprevodu vrnil, podelil je blagoslov združen s popolnim odpustom.

Zvečer je bil Rim razsvetljen. Vsi, ki se štejejo za katoličane, so razsvetlili svoje hiše. Razsvetljava je bila krasna. Redek dom, ki bi ne bil imel lučie na oknih. Rim je pokazal dne 8. grudne, da je krščansko mesto. Posebno lepo je bil razsvetljen Španjski trg (Piazza di Spagna) in na njem ogromni spomenik Breznadežne, postavljen od Pija IX. Iz cerkva so se razen Sv. Petra odlikovale: Jezusova cerkev, Marijina na »Ara coeli« in največja vseh cerkva Matere božje Maria Maggiore, cerkev sv. Silvestra in druge. Lepo je bilo razsvetljeno tudi svetišče sv. Jeronima in hrvatski zavod poleg njega. Tako

se je svetkovala znamenita petdesetletnica na slavo Breznadežne v Rimu.

Po „Kat. Listu“.

Zgodovinske črtice iz Bele Krajine do l. 1374.

Pozdravljena krajina brežna,
Rojakov mojih belih dom!

Anton Medved

(Dalje.)

Najboljši pogled v ta prepir nam nudi hrvatski zgodovinar Ivan Krst. Tkalčič s svojih *Monumenta historica episcopatus zagrabiensis*. V njem je izdal *liber statutorum* ali *Album capitale* iz l. 1354., ki se hrani v arhivu zagrebskega kapitula. Ta *liber statutorum* je malo popolnjen zbornik iz l. 1334., kateri se je izgubil. Napisal ga je slavni Ivan, arhidijakon gorički, zastopnik kapitula zagrebskega v tem boju. Ta arhidijakonat je dobil svoje ime od hriba Gorice, onkraj Kolpe, kjer je bila župnija sv. Martina. Zbornik je za nas prezanimiv, ker je po tadani razdelitvi zagrebske škofije spadala sem tudi Bela Krajina. Delil se je arhidijakonat gorički na tri okraje in to na gorički z edenintridesetimi župnijami (neke danja banska regnenta v vojni krajini); na podgorski ali medjuriečki z edenindvajsetimi (okoli Jaske) in metliški ter žumberaški s sedmimi župnijami. Raztezal se je od Jaske čez Okle in Žumberk na Kranjsko. Potem je šel čez Kolpo v Bosiljevo in na Cetin; od ondot pa v Bosno — v turško Hrvaško — in obsejal je večji del kasnejše banske krajine. Zgodovinarja Tkalčiča zbornik nam podaja le župnijske cerkve iz istega časa, ne pa tudi podružnice posameznih župnij. Poročja namreč tako-le: 1. Vivodina župna cerkev ...!! 2. cerkev sv. križa de Lihenberg (Žumberak, zdaj je patron župnijske cerkve sv. Nikolaja). 3. Metlika, župna cerkev M. B. cirka castellum v bližini grada, trdnjave, (pri Treh farah). Torej je bila tu župnija že mnogo preje, nego so se poizkušali frančiškani ondi naseliti. Nje podružnice: sv. Nikolaja v trgu, (de foro) sedanja župnijska cerkev; sv. Marije Magdalene (Božjakovo); sv. Jakoba (Bereča vas); sv. Vida (Jugorje) in sv. Trojice (Ra-

dovica). 4. Župna cerkev sv. Martina (Podzemelj). Toraj *catalogus cleri* ne bo imel prav, ko piše: Župnija je postala Podzemelj šele 1337. Podružnice: Kapela sv. Margarete (Boršt), sv. Nikolaja v metliški krajini (Adlešiči — in provincia Methlice). 5. Župna cerkev sv. Petra v Črnomlju. Nje podružnice: Sv. Ivana evangelista v Drobiljčih in sv. Jerneja (Otovec). 6. Župna cerkev sv. Štefana v Semiču (de Semich), ustanovljena po Beli III. (de fundatione Belae, ut creditur). Podružnice: Kapela sv. Marije Magdalene, (Rožni dol) sv. Primoža in sv. Ivana (Gaber). 7. Vinica, župna cerkev (Vinnich) sv. Križa. Podružnice: kapela presv. Trojice (Preloka). Tako prišteva arhidijakon naše cerkve v svoje okrožje, ki pripada pod Zagreb. Kapitul zagrebski seveda ni mirno gledal krivice, katero ji je delal komendator Henrik. Poslal je do papeža Benedikta XII. v Avinjon l. 1338 Jakob, vikarja škofa Ladislava in pa Ivana, arhidijakona goriškega. Prinesla sta iz Avinjona pismo, v katerem se pooblaščuje topliški opat Ivan, da razsodi stvar. Ta dokazuje, da spada desetina le arhidijakonu goriškemu.* Vse cerkve z vsemi pravicami v tej krajini spadajo torej pod Zagreb. Vender razsodba naglašja, da Henrik lahko pridobi vse pravice, kakor si jih prisvaja kapitul, le naj jih dokaže in ovrže z dokazi razsodbo. Čudno, da se ni skliceval Henrik, črnomaljski župnik, na darovnico očaka Bertranda. Zagrebski gosposdi so z njim lepo ravnali. Trikrat so ga pozvali pred se: tretjič je šele prišel, a ni ugovarjal, da metliški okraj ne spada pod Zagreb. Pobiral je vender desetino dalje. Zato so poslali razsodbo Ivana, opata topliškega papežu Klementu VI. Ta je razsodbo potrdil in v posebni buli zapovedal opatu Ivanu in dominikanskemu priyorju Ladislavu, kateri je pri razsodbi prisostvoval, da izvršita obsodbo. Ona sta poslala konec januarja l. 1349. Egidija, sina Andrejevega, iz rodovine Gereč v Podgorje, Medjurječje, Ozelj in Metliko. Tu sta Leonard, župnik vseh svetnikov in Ivan župnik sv. Vida pod Ozeljem v početku februarja l. 1349, slovesno izobčila v Metliki Henrika in njegove križnike. Toda

* Zgodov. zbornik V. l. št. 19. st. 295.

prvo izobčenje ni nič izdalo. Zato sta papeževa pooblaščenca s pismom z dne 5. februarja 1349 zapovedala duhovnikom: Jakobu župniku metliškemu, Štefanu črnomaljskemu, Radoslavu Viniškemu, Marku semičkemu, Detriku žumberškemu in Lipoldu, župniku v Vivodini, da naj na novo izobčijo Henrika in črnomaljske križnike vsako nedeljo in vsak praznik, dokler ne nehajo pobirati krivične desetine. A glej: bila je: tanta duritia cleri et populi in Methlica in contemptendo claves sanctae matris ecclesiae, quod processus nihil potuit operari — tako trdo in neuhogljivo je bilo ljudstvo do rimske stolice in nje pooblaščenecv, da razsodba in izobčenje ni nič izdalo. Črnomaljskim križarjem so se pridružili vsi župniki onega okraja, celo oni, katerim sta zapovedala papeževa pooblaščenca, da izobčijo križarje — česar pa menda niti storili niso. Križarji so pobirali desetino, mesto da bi jo pobiral zagrebški kapitul. Zastonj sta jih opominjala Ivan opat topliški in pa Ivan gorički. Ivan, arhidijakon, se je pozval do kardinala Gvidona. Zopet se je prisodila pravica kapitolu in v pismu z dne 25. marca l. 1350, je izobčil kapitul župnike v metliškem okraju.

(Dalje pride.)

r.

Zrnje.

Resnica in zmota. Resnica je zeleno drevo s zdravim sadjem. Zmota je podobna vse navskriž zmetanim vejam, ki ne dobivajo več hrane iz zemlje, ne srkajo več zraka od zgoraj, ki se nič več ne morejo obleči v lepo zeleno obleko perja, temuč le zadržujo potnika na njegovi hoji.

o. Kazimir.

Darilo zaročencema. V nekem skritem gorskem kraju je pasel svoje verne ovčice pobožen in obenem jako šaljiv župnik. Ljudje so ga ljubili nad vse. Če so imeli kje kako

pošteno razveseljevanje, vedno je bil povabljen. In se ni branil. Nekoč je bil tudi na ženitnini. Mislil si je: Če je naš Gospod bil na ženitnini v Kani galilejski, čemu bi jaz ne smel? In šel je. Navada pa je bila v tistem kraju, da so svatje na koncu obeda darovali poročencema razne stvari. In res je na koncu vse vrelo do neveste. Eni so ji dajali denar, drugi razne srebrne in zlate spomnike. A kaj je naredil župnik? Ko so že vsi oddali svoje darove, približa se še on novoporočencema in pravi: Ker sem z vama jedel in pil, spodobi se, da vama tudi jaz kaj darujem. Toda kaj? Denarja in dragocenosti nimam. Moj dar naj bode torej par besedi, ki vama bodo mnogo koristile, če se bosta ravnala po njih. Kaj ne, da si želite, da bi vladala med vama vedno taka ljubezen, ko danes. To pa skoro ni mogoče. Prišli bodo nad vaju tudi žalostni dnevi, in teh bo vzrok eden ali drugi vaju, ker vsak ima svoje slabosti. Za take meglene dneve si torej zapomnita tole: Če boš ti ženin, to svojo nevesto česa vprašal in ti ne da odgovora ali vsaj prijaznega ne: reci ji: Danes si menda vstala z levo nogo, in iz ponižnosti se pristavi, ali pa jaz? Isto stori ti nevesta, če bo ženin tak. Videla bosta, da se bosta začela pri teh besedah na glas smejeti in bosta zopet prijatelja. Ko je župnik oddal svoj dar, spustilo se je vse v smeh. Zakonska pa sta si dobro zapomnila župnikove besede in se tudi po njih ravnala. Bila sta srečen zakonski par, in sta rada pravila še v poznejših letih, da je bil ženitninski dar rajnega gospoda — najdragocenejši dar.

F. G.

Listnica vredništva.

Oprti na svoje „Vabilo za leto 1905“ v 52. listu „Danice“ izza 1904 Vas ponavlja pozivljemo, da nam blagoizvolite poslati naročnino za 1905. leto in kedor bi še ne bil — poravna naj dobrohotno dolg za 1904. in morda tudi še za 1903. leto.

„Danica“ izhaja vsak petek na celi pol in velja po pošti za vse leto 6 kron, za pol leta 3 krone, za četrt leta 1 krono 50 vin. Zunaj Avstrije velja za vse leto 7 kron; za Ameriko 9 kron. Ako bi bil petek praznik, izide „Danica“ dan poprej. V Ljubljani se dobivajo posamezne številke po 10 vinarjev v Lovro Blaznik-ovi trgovini na Starem trgu in v Ivane Pichlerjeve tabakarni na Kongresnem trgu.